

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie „Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich (2007 r.) — W kierunku sprawiedliwego społeczeństwa”

COM (2005) 225 końcowy — 2005/0107 (COD)

(2006/C 65/14)

Dnia 27 października 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust.2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 8 grudnia 2005 r. (Sprawozdawcą była **Mária HERCZOG**).

Na 422. sesji plenarnej w dniach 14 — 15 grudnia 2005 r. (posiedzenie z dnia 14 grudnia 2005 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 123 głosami za, przy 7 głosach wstrzymujących się przyjął następującą opinię:

1. Podsumowanie stanowiska EKES-u

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny potwierdza swe poparcie dla programu Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich (2007 r.). Opowiada on się za równością szans oraz spójnością społeczną w Europie i podstawowymi prawami dla wszystkich.

1.2 We wszystkich swych poprzednich opiniach w tej sprawie EKES podkreślał, że po to, aby zgodnie z artykułem 13⁽¹⁾ znikły wszelkie formy dyskryminacji, konieczny jest postęp dużo znaczniejszy, niż ten dokonany do chwili obecnej. Należy przyznać, że podjęto już wiele działań korygujących na rzecz równości, lecz pozostały jeszcze kwestie, z których rozwiązaniem nie można zwlekać. Pod tym względem Europejski Rok na rzecz Równych Szans (2007 r.) może stać się dobrą okazją, by wskazać i szerzej uwzględnić wymienione grupy osób.

1.3 EKES uważa, że wszystkim osobom zamieszkującym na terenie UE powinno się zagwarantować niedyskryminację i równe szanse w korzystaniu z pełnego zakresu praw człowieka: obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i dotyczących kultury. Zatem Rok powinien być okazją do osiągnięcia postępów w eliminowaniu wszelkich rodzajów dyskryminacji. Mimo że szczególną uwagę zwraca się na formy dyskryminacji, o których mowa w art. 13, Rok ten powinien być traktowany jako sposobność do podniesienia świadomości na temat dyskryminacji wobec pewnych grup, które zwykle nie są brane pod uwagę, takich jak dzieci, jak również nierozwiązanych jeszcze kwestii dotyczących dyskryminacji.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie ubóstwa kobiet w Europie, (sprawozdawca: Brenda KING) — Dz.U. C 24 z 31.1.2006; opinia EKES-u w sprawie agendy społecznej (sprawozdawca: Ursula ENGELEN-KEFER) — Dz.U. C 294 z 25.11.2005; opinia EKES-u w sprawie europejskiego funduszu społecznego (sprawozdawca: Ursula ENGELEN-KEFER) — CESE 234/2005 z 22.09.2005 r.; opinia EKES-u w sprawie programu wspólnotowego na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej — PROGRESS (sprawozdawca: Wolfgang GREIF); Dz.U. C 234 z 22.3.2006; SOC/167; opinia EKES-u w sprawie „EQUAL” (sprawozdawca: Sukhdev SHARMA) — Dz.U. C 241 z 28.9.2004 r.; opinia EKES-u w sprawie Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych (sprawozdawca: Miguel Ángel CABRA DE LUNA) Dz.U. C 110 z 30.4.2004 r.

1.4 EKES zatwierdza agendę społeczną na lata 2005 — 2010, która proponując strategię działań na rzecz równości szans i spójności społecznej, stawia te zagadnienia w centrum swego zainteresowania. Z zastrzeżeniem uzupełnień i zmian wymienionych poniżej, EKES przyjmuje i popiera cele Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans (2007 r.), którego głównym wątkiem są prawa, reprezentacja, uznawanie oraz tolerancja, jak również włączenie wymienionych dziedzin do głównego nurtu myśli i działań.

2. Uzasadnienie opinii i uwagi

2.1 Streszczenie dokumentu Komisji

2.1.1 Komunikat Komisji w sprawie agendy społecznej na lata 2005 — 2010 podkreślił wagę działań podejmowanych na rzecz równości szans zmierzających do stworzenia społeczeństwa bardziej solidarnego. Zapowiedział on zamiar Komisji, wspomniany w komunikacie dołączonym do omawianego wniosku⁽²⁾, by opracować nową strategię ramową na rzecz niedyskryminacji i równości szans dla wszystkich. Wniosek, by rok 2007 został ogłoszony Europejskim Rokiem na rzecz Równości Szans dla Wszystkich jest jedną z głównych inicjatyw zapowiedzianych w komunikacie. Europejski Rok na rzecz Równych Szans będzie miał na celu uświadomienie korzyści, jakie niesie ze sobą społeczeństwo sprawiedliwe i solidarne, w którym równość szans jest dla wszystkich konkretną rzeczywistością. Patrząc z tego punktu widzenia konieczne będzie, by zająć się przeszkodami, które uniemożliwiają włączenie się do społeczeństwa oraz stworzyć takie warunki, w których różnorodność Europy uznana będzie za źródło wzbogacające życie kulturalne i społeczne. Europejski Rok na rzecz Równych Szans stawia sobie następujące cele:

— Prawa — Podnoszenie świadomości w zakresie prawa do równości i niedyskryminacji;

⁽²⁾ Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Niedyskryminacja i równe szanse dla wszystkich — strategia ramowa”, COM(2005) 224 końcowy.

- Reprezentacja — Stymulowanie debaty na temat sposobów zwiększania udziału w życiu publicznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym społeczeństwa;
- Uznawanie — Honorowanie i przychylne nastawienie do różnorodności;
- Poszanowanie i tolerancja — Propagowanie społeczeństwa bardziej solidarnego.

Omawiany wniosek zawiera postanowienia w sprawie Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich i propozycję budżetu przeznaczoną na jego realizację. Wniosek zgłoszony jest na podstawie artykułu 13 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską⁽³⁾.

2.2 Uwagi ogólne i szczegółowe

2.2.1 Stworzenie równych szans dla wszystkich jest i powinno pozostać europejskim priorytetem politycznym. Choć nastąpiły istotne zmiany prawne zarówno na poziomie europejskim, jak i w każdym kraju w walce z dyskryminacją, zwłaszcza w odniesieniu do wspomnianych w artykule 13 przyczyn dyskryminacji, konieczne jest prowadzenie dodatkowych działań zmierzających do zapewnienia bardziej konsekwentnego wdrażania równości szans i wyeliminowania dyskryminacji. Często można stwierdzić występowanie pośrednich form dyskryminacji w samym momencie zaistnienia sytuacji, lecz trudno jest ten fakt udowodnić. Słuszne byłoby uwzględnienie tych przypadków w programie Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich 2007.

2.2.2 Kolejną dziedziną, którą należy się zająć, są różnice w stopniu i zakresie ochrony przed dyskryminacją wynikającą z różnych przyczyn. Komitet stanowczo zaleca, by w dziedzinie zatrudnienia, szkoleń, kształcenia, ochrony społecznej, świadczeń społecznych oraz dostępu do towarów i usług zakazać dyskryminacji wynikającej z płci, rasy bądź pochodzenia etnicznego, wieku oraz orientacji seksualnej. Nieuczynienie tego niesie ze sobą zagrożenie, że wśród tych grup tworzyć się będzie hierarchia.

2.2.3 Od chwili opracowania Europejskiej karty praw podstawowych, UE nie może już być uznawana jedynie za stowarzyszenie łączące państwa wokół wspólnych interesów gospodarczych. Wobec powyższego należałoby odpowiednio uwzględnić grupy społeczne, które zostały wyłączone z różnych form życia społecznego, gdyż zamknięto im dostęp do rynku pracy i udziału w życiu gospodarczym, albo też które żyją w biedzie, choć są aktywne na rynku pracy.

⁽³⁾ Artykuł 13 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską: 1) Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu i w granicach kompetencji, które Traktat powierza Wspólnocie, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może podjąć środki niezbędne do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. 2) Jeżeli dla wsparcia działania podjętego przez Państwa Członkowskie w celu przyczyniania się do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1, Rada, na zasadzie zachęcającej od ustępu 1, przyjmuje wspólnotowe środki zachęcające do wyłączenia harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, stanowi ona zgodnie z procedurą określoną w artykule 251.

2.2.4 Różne względy społeczne i gospodarcze przemawiają na rzecz zapewnienia równości szans dla wszystkich, a zwłaszcza dla tych, którzy są dyskryminowani czy upośledzeni ze względu na warunki społeczne, gospodarcze, kulturalne, geograficzne i inne czynniki ich życia. Mogliby oni w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa i wnieść w nie wkład społeczny czy gospodarczy, gdyby zapewnić im odpowiednie wsparcie.

2.2.5 EKES uważa, że planowany na rok 2007 Europejski Rok na rzecz Równych Szans dla Wszystkich stanowi okazję do zwrócenia uwagi na osoby, które mogą zostać pominięte, np. młodzież i dzieci, które doznają dyskryminacji ze względu na wiek; osoby dyskryminowane z wielorakich przyczyn, jak również mieszkańcy regionów czy aglomeracji oddalonych od dużych ośrodków czy o małym zagęszczeniu ludności, którzy mogą nie mieć dostępu do niezbędnych świadczeń.

2.2.6 Komitet uważa, że Rok powinien także dać możliwość głębszego zastanowienia się nad głównymi wyzwaniem, takimi jak kwestia różnych rodzajów dyskryminacji występujących często wobec pewnych grup (np. niepełnosprawne dzieci, imigranci w starszym wieku, kobiety romskie). Wreszcie należy wziąć pod uwagę, we wszystkich inicjatywach w zakresie zwalczania dyskryminacji, różny i heterogeniczny charakter najbardziej dyskryminowanych grup.

2.2.7 Europejski Rok powinien być szansą na poprawę sytuacji większej liczby grup. Wytyczając przyszły kierunek, szczególną uwagę należy zwrócić na Międzynarodową konwencję praw dziecka ONZ, dokument ratyfikowany przez wszystkie Państwa Członkowskie UE, wobec czego można stwierdzić, że prawa te stanowią część zasad uznanych przez Wspólnotę Państw Członkowskich. Pozwala to również na wyniesienie w przyszłości przestrzegania praw dziecka do rangi wymogu międzynarodowego.

2.2.8 Jest jeszcze przedwcześnie, by wypowiadać się na temat głównych doświadczeń zgromadzonych podczas Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych 2003, który miał na celu stworzenie równych szans osobom niepełnosprawnym czy też w ramach planu działania na okres 2004 — 2010⁽⁴⁾ przyjętego w roku 2003. Można jednak jasno stwierdzić⁽⁵⁾, że dzięki oddziaływaniu Europejskiego Roku Państwa Członkowskie poświęciły tej grupie osób więcej uwagi i że obywatele Unii mają bardziej rzetelne informacje na temat ich upośledzonych współobywateli. Tym niemniej celem wprowadzenia faktycznych zmian, podstawowe znaczenie ma dokonanie odpowiedniej oceny dotychczasowych postępów i monitorowanie poszczególnych edycji Europejskiego Roku. Obecnie EKES przygotowuje opinię w sprawie oceny i monitorowania Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych.

2.2.9 Do pośrednich skutków programu na rok 2007 należy, żeby przygotowując wnioski prawodawcze zadbać o to, by rozdział poświęcony działaniom następczym nie zawierał jedynie danych dotyczących procentu ludności Europy, która uzyskała więcej wiadomości na temat grup osób systematycznie cierpiących z powodu dyskryminacji. Ważna jest ocena, jakie konkretne zmiany wprowadzono w życiu codziennym i w praktyce administracyjnej.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u, patrz SOC 163 – Dz.U. C 110 z 30.4.2004 r.

⁽⁵⁾ Patrz: Eurobarometr.

2.2.10 Uwzględnienie w sposób horyzontalny różnych przyczyn dyskryminacji we wszystkich politykach i inicjatywach UE, jak również zwrócenie uwagi na konkretne wymagania osób będących ofiarami pewnego rodzaju dyskryminacji w ramach opracowywania działań związanych z innymi formami dyskryminacji (np. biorąc pod uwagę sprawy związane z upośledzeniem przy rozpatrywaniu innych przyczyn dyskryminacji) jest kluczem do osiągnięcia postępów w eliminowaniu dyskryminacji i promowaniu równych szans. Doświadczenie zdobyte w tym zakresie, np. odnoszące się do kwestii płci mogłoby zostać wykorzystane w przypadku innych rodzajów dyskryminacji.

2.2.11 Podstawową sprawą jest, by obok faktu, że dyskryminacja, ksenofobia i rasizm są zjawiskami nie do przyjęcia, podkreślić wartości Europy opartej na wielości kultur i znaczenie wdrożenia dyrektyw przyjętych w przeszłości w ramach europejskiej polityki zwalczania dyskryminacji.

2.2.12 EKES potwierdził już w kilku spośród swoich opinii⁽⁶⁾ wagę, jaką przywiązuje do udziału organizacji pozarządowych, wyżej wymienionych mniejszości, pracodawców sektora prywatnego i publicznego, podmiotów gospodarki społecznej, pracowników najemnych i przedstawicieli regionów. Należałoby również włączyć do działań ofiary dyskryminacji i grupy czy organizmy je reprezentujące na wszystkich poziomach i na wszystkich etapach wdrażania. Podczas planowania, wdrażania i kontroli środków pomocniczych, konieczne jest, sprawdzanie (również, jeśli zajdzie taka potrzeba, poprzez sprawozdania pochodzące z innych źródeł), czy istnieje np. odpowiednia wymiana informacji z organizacjami pozarządowymi.

2.2.13 W sposób szczególny należy zwrócić uwagę i uznać rolę organizacji pozarządowych i organizacji reprezentujących dyskryminowane grupy. Ich zaangażowanie w Europejski Rok powinno zostać zapewnione na wszystkich szczeblach (lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim) i na wszystkich etapach (planowanie ogólne, realizacja, wdrożenie, ocena i monitorowanie Roku). W szczególności należy uwzględnić i uwzględnić rolę przedsiębiorstw i organizacji gospodarki społecznej (spółdzielnie, związki, fundacje i fundusze wzajemne) w walce z dyskryminacją.

2.2.14 Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja uznała znaczenie współpracy z pracodawcami i pracownikami w celu rozwijania miejsc pracy wolnych od dyskryminacji oraz działań różnicujących. EKES zaleca, by Rok Europejski posłużył do:

- określenia i propagowania wymiany informacji oraz przykładów dobrych praktyk,
- zwiększania świadomości wśród przedsiębiorstw na temat wartości dodanej poszanowania równych szans w ramach ich procedur rekrutacji i ścieżek karier,
- tworzenia partnerstw i trwałych związków pomiędzy pracodawcami a innymi stronami zainteresowanymi, w tym organizacjami pozarządowymi oraz organizacjami pracującymi z grupami dyskryminowanymi,
- wsparcia i rozwinięcia planu Komisji na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu, którego publikacja ma nastąpić w styczniu 2006 r.

2.2.15 Należy dobrze przygotować Europejski Rok na rzecz Równych Szans dla Wszystkich korzystając z wcześniejszych doświadczeń. Wskazane byłoby, aby dostarczyć informacje w języku i stylu zrozumiałym przez wszystkich, stworzyć możliwość skorzystania ze szkoleń czy nauki, zapewnić odpowiednie zainteresowanie ze strony środków masowego przekazu, wsparcie ze strony innych polityk oraz konieczną pomoc techniczną. Właściwe byłoby większe wykorzystanie, rozpowszechnienie i przystosowanie wyników badań, dobrych praktyk i programów, które się sprawdziły.

2.2.16 EKES uważa, że przewidziany budżet jest bardzo ograniczony w stosunku do ambicji i do potrzeb. Należy zwrócić uwagę na to, żeby zapewnić odpowiednie środki do dyspozycji dla osób zaangażowanych w program od samego jego początku tak, by mogły one mieć do nich dostęp.

2.2.17 Przy okazji Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich należy również wskazać, jak ważne jest, by w krajach Unii Europejskiej stworzyć dla wszystkich warunki do lepszego rozwinięcia zdolności i możliwości, głównie poprzez integrację społeczną i naukę oraz wychodząc poza krąg wymienionych w artykule 13 i w niniejszej opinii grup.

Bruksela, 14 grudnia 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Patrz SOC/189 – Dz.U. C 234 z 22.9.2005 r.